

Vad är CAN?

- "Paraplyorganisation"
- Statlig finansiering och regeringen utser styrelseordförande
- Samla in, bearbeta och sprida saklig information om alkohol och andra droger
- Målgrupp: främst personer som arbetar i drogförebyggande verksamhet. Även viss preventionsverksamhet riktad mot ungdomar
- Verksamhetsgrenar: Kommunikation & samverkan, Bibliotek, Analys och metod, Populärvetenskaplig tidskrift (A&N)
- Kontor i Stockholm – men länsombud i hela landet

CANs

skolelevers drogvanor

hakan.leifmain@can.se

Skolelevers drogvanor

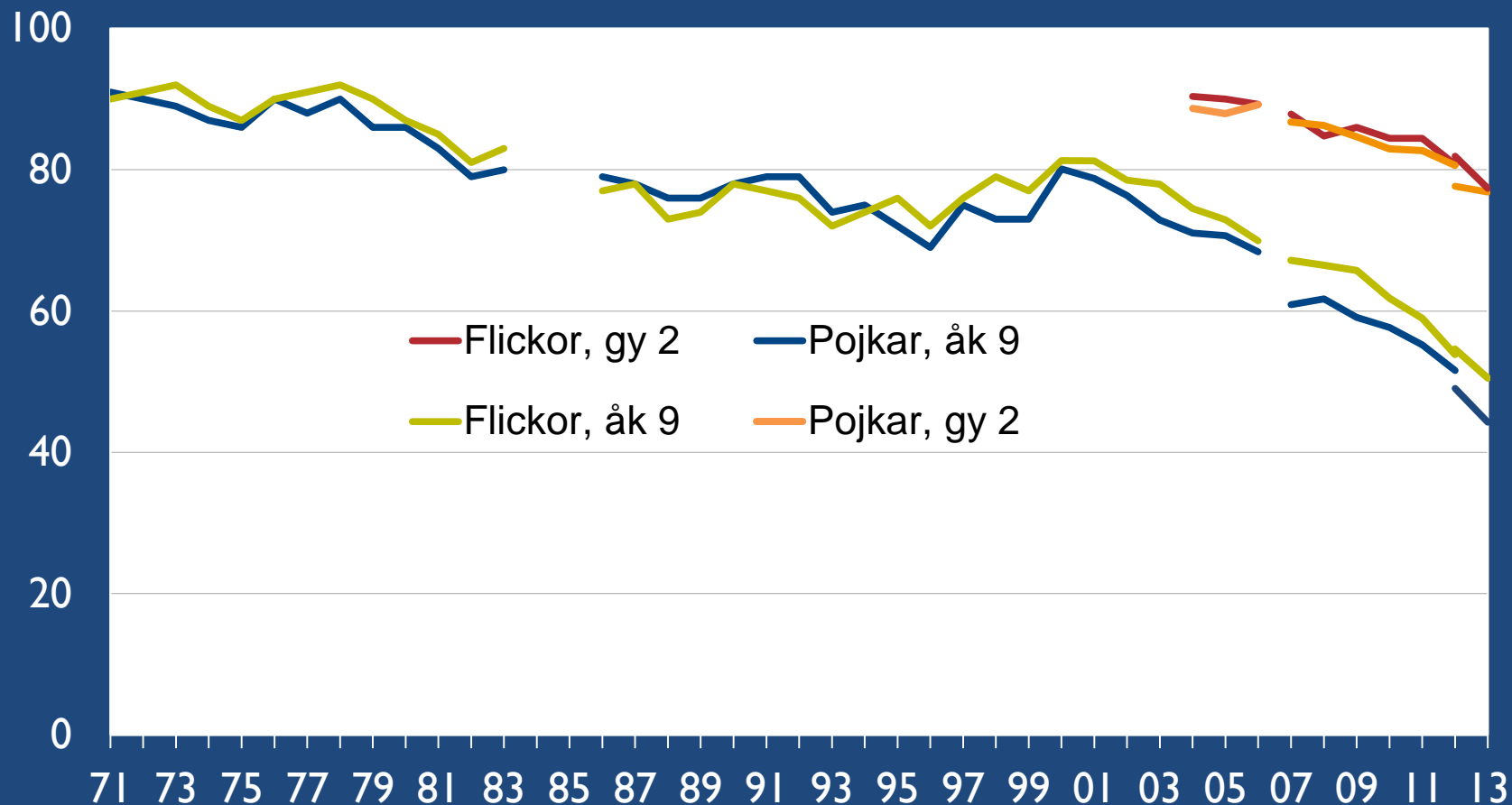
- Riksrepresentativ urvalsundersökning av skolelever
- Genomförd i årskurs 9 årligen sedan 1971 – Världens längsta tidsserie på området
- I gymnasiet sedan 2004
- 2012 Nytt formulär – dubbelt så stort urval som tidigare år :
600 klasser i vardera årskull
– halva klassen besvarade det gamla formuläret och andra halvan besvarade det nya formuläret
- I 2013-års undersökning deltog ca 5 100 elever i årskurs 9 och av ca 4 300 elever i gymnasiets år 2 (ca 50% av vardera kön)

Frågor (både riks- och uppdragsundersökningar)

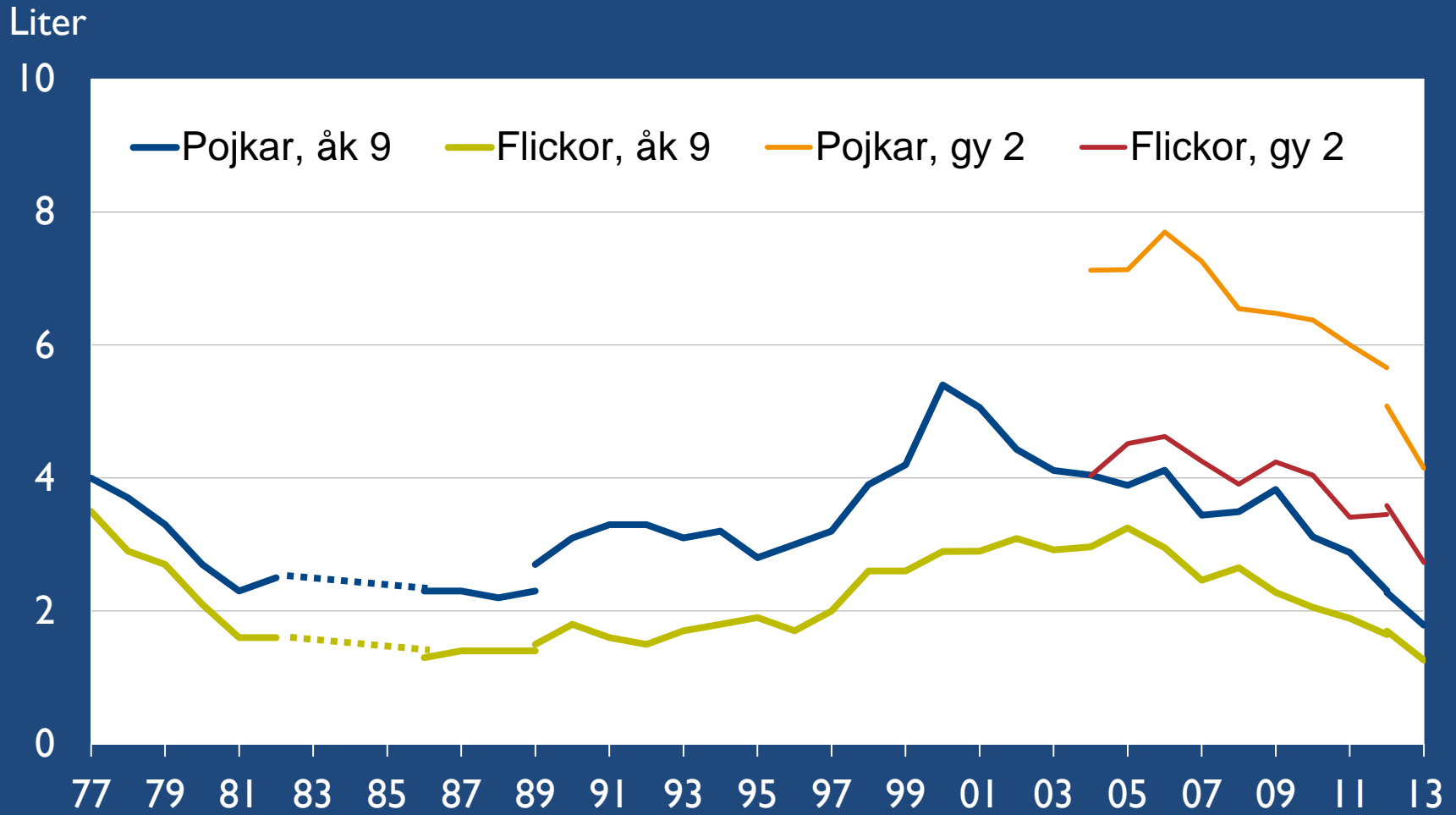
- Alkohol
- Narkotika
- Tobak
- Sniffning
- Dopning
- Spel
- Konsekvenser
- Risk- och skyddsfaktorer

Andelen alkoholkonsumenter i årskurs 9 och i gymnasiets år 2, efter kön. 1971–2013.

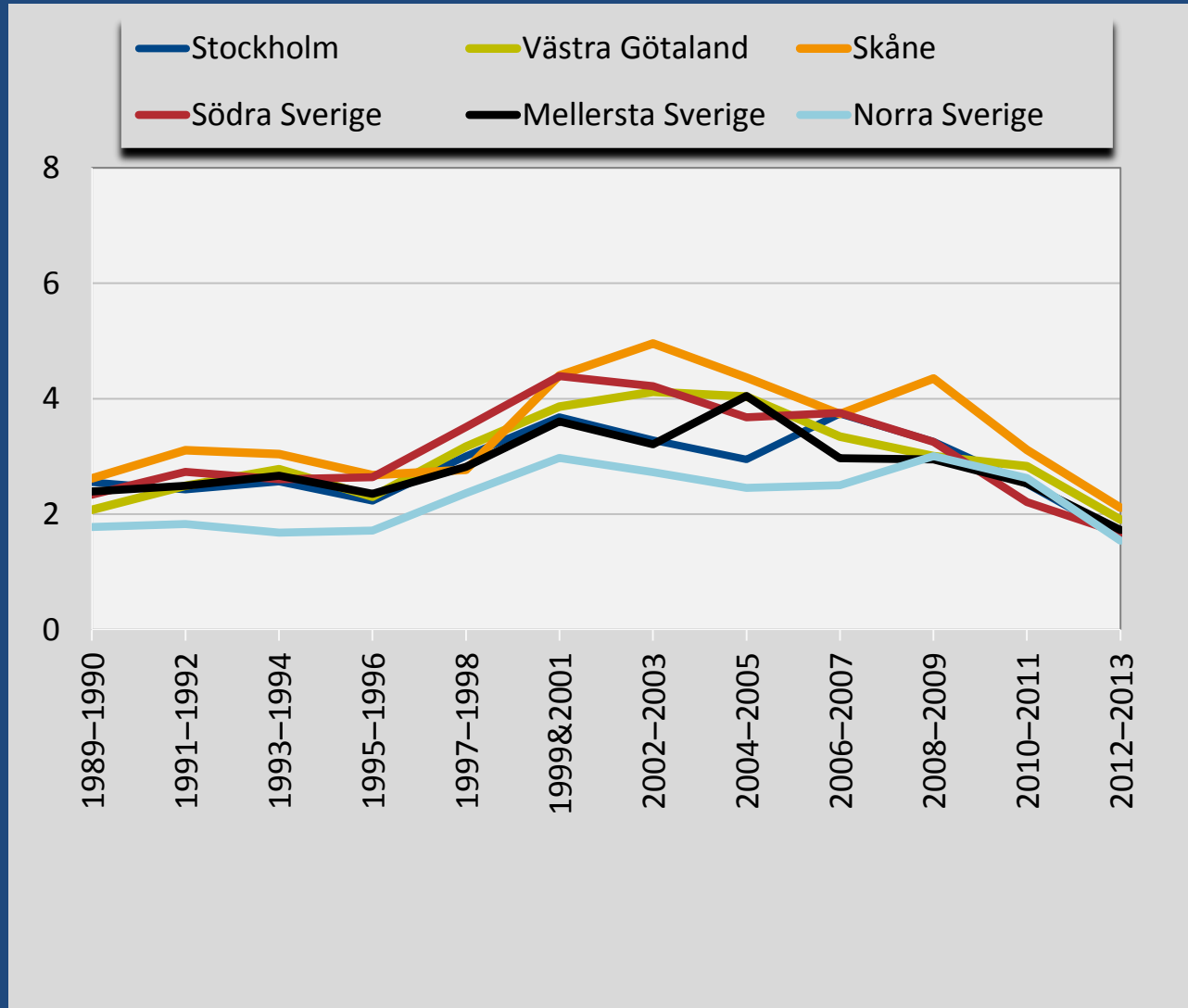
Procent

Beräknad genomsnittlig årskonsumtion i liter ren alkohol (100 %) i årskurs 9 och gymnasiets år 2, efter kön. 1977–2013. (1977–1989 avser skattade värden).

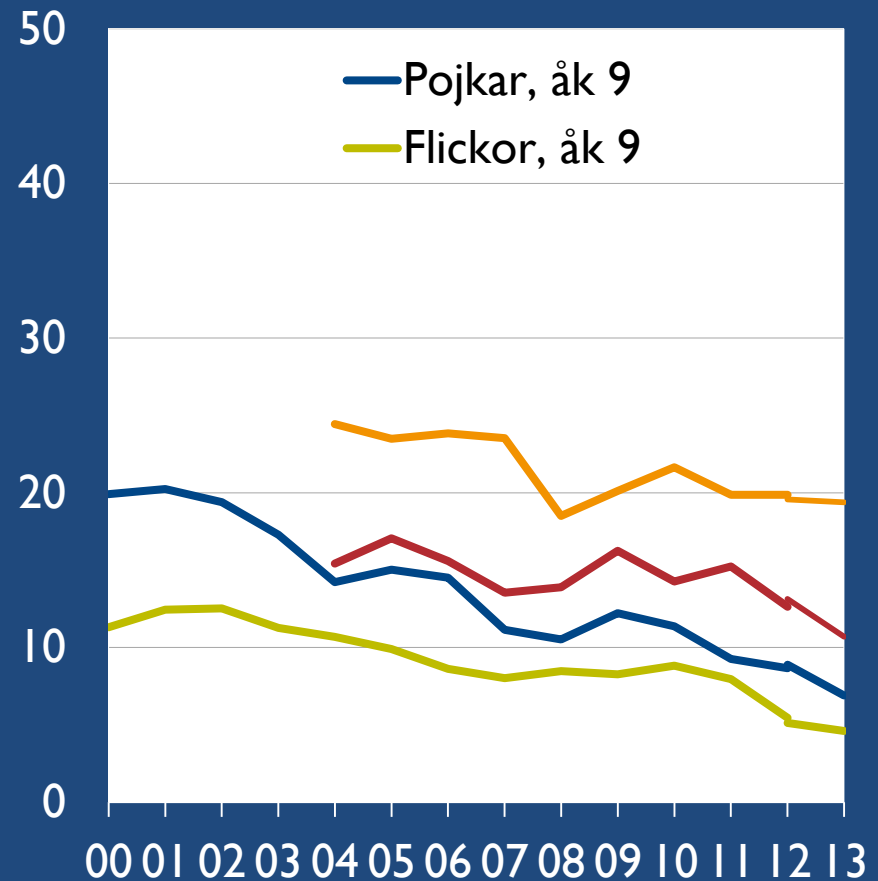
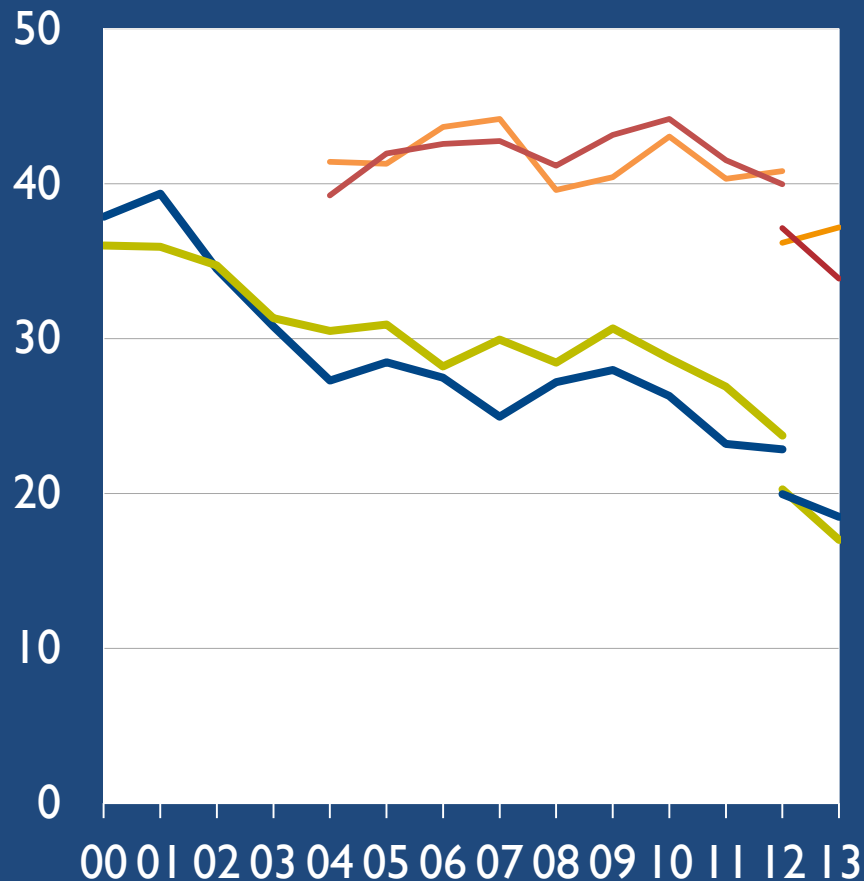

Alkoholkonsumtionsutvecklingen per region 1989-2013 (riksdata).

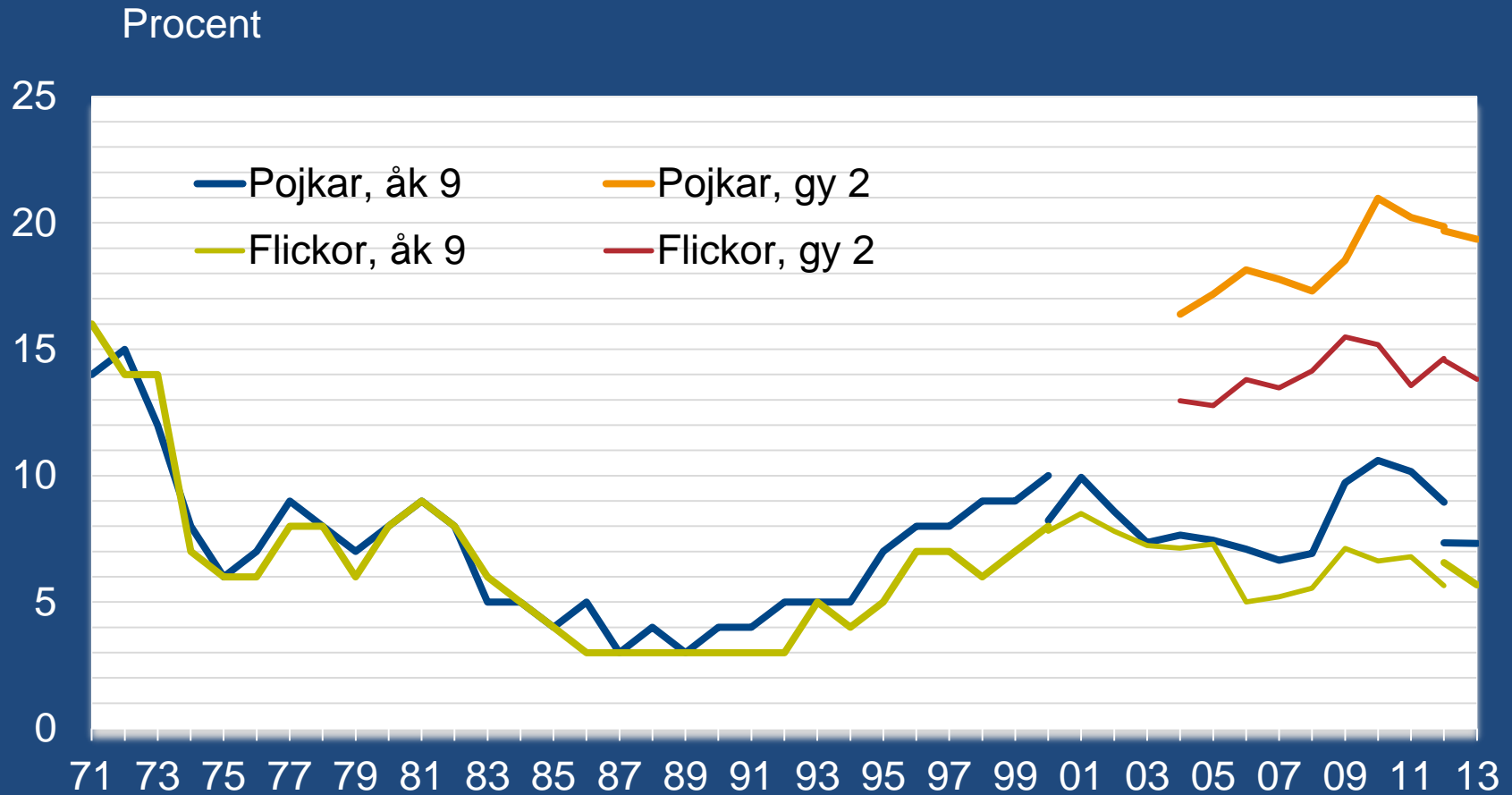
Total tobakskonsumtion (röker och/eller snusar) samt total *daglig* tobakskonsumtion. Procentuell fördelning efter kön i årskurs 9 och gymnasiets år 2. 1997–2013.

Procent

Andelen elever i årskurs 9 och gymnasiets årskurs 2 som någon gång använt narkotika, efter kön. 1971–2013.

Således:

- Den totala drogkonsumtionen är lägre än någonsin bland skolelever
- – summan av (drog-) lasterna är inte konstant

...och kompenseras EJ av ökad användning av lagliga/olagliga preparat som inhandlas på nätet?

Uppdragsundersökningar

- Genomförts under flera år i olika delar av landet
- Totalundersökningar i kommuner / län i åk 9 och i gymnasiets år 2
- Enkäter till samtliga skolor

Västra Götaland 2013

- Deltog: 11 768 elever i årskurs 9 och 12 191 elever i gymnasiets år 2
Åk 9 – 677 klasser, Gy 2 – 814 klasser
- 47 av 49 kommuner deltog

Datinsamling

- Brev till rektorer/ringer skolor
- Packning av enkäter (på CAN av ungdomar)
- Enkätveckor mellan sport- och påsklov
- 16 sidor, 65 frågor
- Tid: ca 20-30 min
- Kontakt/påminnelse – Uppdrag
  - 1:a (ej svar från skolor)
  - 2:a (ej svar från klasser)
  - 3:e (ej svar från klasser)
- Packas upp (på CAN av ungdomar)
- Scanning på CAN

Enkäter som sorterats bort

46 Är det någon i din familj som röker och/eller snusar?

Markera med ett eller flera kryss för röker/snusar.

	Röker	Snusar
Nej	☒	☐
Mamma	☐	☒
Pappa	☒	☐
Syskon	☐	☒
Annan person	☒	☐
Vet ej	☐	☒

47 Har du någon gång rökt vattenpipa?

Markera med ett eller flera kryss.

Nej Ja, med nikotin Ja, utan nikotin Ja, men vet ej om den innehöll nikotin

48 Hur ofta under de senaste 12 månaderna har du rökt vattenpipa?

Någon gång i veckan
 Ett par gånger i månaden
 Någon gång i månaden
 Några gånger per år
 Mer sällan
 Inte de senaste 12 månaderna
 Aldrig

49 Hur gammal var du när du (om någonsin) gjorde följande saker FÖR FÖRSTA GÅNGEN?

Besvara varje deltaga.

	Aldrig	Alder
a) Drack minst ett glas alkohol (öl, vin, sprit etc)	☒	1011
b) Blev berusad av alkohol	☐	1012
c) Rökte din första cigarett	☒	1013
d) Rökte cigaretter dagligen	☐	1014
e) Snusade första gången	☒	1015
f) Snusade dagligen	☐	1016
g) Provade marijuana eller hasch	☒	1017
h) Provade annan narkotika än marijuana/hasch	☐	1018
i) Provade att sniffa	☒	1019
j) Provade alkohol tillsammans med läkemedel	☐	1110

Här är formuläret slut. Vi ber dig läsa igenom det en gång till och se efter om det är något mer du skulle vilja tillägga så kan du använda utrymmet nedan. TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Ha ha ha
 deliga FRÄZOR
 Jag i Jäg om AIT

38 Har du använt narkotika de senaste 12 månaderna?

Markera med ett eller flera kryss.

Nej, inte de senaste 12 månaderna
 Ja, hasch/marijuana
 Ja, ecstasy
 Ja, amfetamin
 Ja, annan narkotika

39 Vilket slag av narkotika använde du första gången?

Hasch
 Marijuana
 Annat, nämligen

Kokain
 [Handwritten scribbles]

40 Från vem/vilka har du fått tag på narkotika?

Markera med ett eller flera kryss.

Syskon
 Kompis
 Bekant
 Läkare
 Okänd
 Annat sätt

Vet inte då!!!

41 Var har du fått tag på narkotika?

Markera med ett eller flera kryss.

Gata, park etc
 I skolan eller på skolgården
 Disco, bar etc
 På en fest
 Hemma hos en kompis
 Hemma hos en langare
 På internet
 På annat sätt

Överkrivet!!!

Bortsorterade enkäter

- Filter 1: Ej svarat på 5 av 9 centrala frågor.
- Filter 2: Svarat "Ja" på alla narkotiska preparat (utom "Vet ej" och "Annat").
- Filter 3: Svarat "två gånger eller fler" på minst 16 av 18 frågor i frågebatteriet med problem i samband med att man druckit alkohol .
- Filter 4: Druckit över 100 liter ren alkohol/år.
- Efter filtreringen sänks alkoholkonsumtion >50 liter ner till 50 liter.

Klassbortfall

Riket: ca 12 % i åk9 och 12 % i gy2

Västra Götaland: 5 % i åk9 och 20 % i gy2

- Praktik
- Andra enkäter
- Missade enkäterna (glömde bort, hann inte)

Individuellt bortfall

- Riket: ca 15% i åk 9 och 19% gy2
- Västra Götaland: 16% i åk 9 och 19% i gy2
  - sjukdom ca 9%
  - olovlig frånvaro 3-5%
  - ledighet ca 5-6%
  - avstått från att besvara enkäten 0%

2012 års Split-Half

Formulär A

C.A.N CENTRALFÖRBUNDET
FÖR ALKOHOL- OCH
NARKOTIKAUPPLYSNING

Sedan 1971 har det genomförts årliga undersökningar om alkohol-, narkotika- och tobaksvanorna bland skolungdomar i Sverige. I samband med 2012 års undersökning, som omfattar ett urval av klasser i hela Sverige, görs dessutom uppdragsundersökningar i vissa län och kommuner.

Undersökningen är anonym. När du fyllt i formuläret skall du stoppa det i kuvertet och klistra igen det. Kuverten samlas in av din lärare som skickar dem öppnade till CAN. Det är emellertid inte obligatoriskt att delta i undersökningen.

Besvara frågorna genom att sätta kryss för det alternativ som stämmer bäst för dig. Sätt bara kryss i en ruta om inte annat anges.

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

1 Är du pojke eller flicka?
 Pojke
 Flicka

2 Vilket år är du född?
 1995 eller tidigare
 1996
 1997 eller senare

Följande frågor berör alkohol

3 Har du någon gång under de senaste 12 månaderna druckit öl, alkohläsk, stark cider, vin eller sprit?
Räkna inte med lättöl eller svag cider. Med sprit menas brännvin, vodka, gin, korjåk, whisky, likör, punsch och liknande, även utblandat i drinkar eller shots.
 Nej
 Ja

4 Har du druckit alkohol under de senaste 30 dagarna (från och med igår)?
Markera med ett eller flera kryss.
 Nej, varken öl, alkohläsk, stark cider, vin eller sprit
 Ja, folköl (2,8-3,5% alkohol)
 Ja, starköl (mer än 3,5% alkohol)
 Ja, alkohläsk
 Ja, stark cider (d v s sådan som finns på Systembolaget, pubar o dyl)
 Ja, vin
 Ja, sprit

31972

9

Formulär B

C.A.N CENTRALFÖRBUNDET
FÖR ALKOHOL- OCH
NARKOTIKAUPPLYSNING

Den här undersökningen handlar om ungdomars drogvanor. Undersökningen är anonym, därför ska du inte skriva ditt namn på formuläret. När du fyllt i formuläret ska du stoppa det i kuvertet och klistra igen det. Kuverten samlas in av din lärare som skickar dem öppnade till CAN. Det är inte obligatoriskt att delta.

Besvara frågorna genom att sätta kryss för det alternativ som stämmer bäst för dig. Sätt bara kryss i en ruta om inget annat anges.

Stort tack för din medverkan!

1 Är du man eller kvinna?
 Man
 Kvinna

2 Vilket år är du född?
 1995 eller tidigare
 1996
 1997 eller senare

3 Hur bor du?
Markera med ett eller flera kryss.
 I hyreslägenhet
 I bostadsrättslägenhet
 I radhus eller kedjehus
 I villa
 Annat boende

4 Vad gör dina föräldrar/vårdnadshavare?
Markera med ett eller flera kryss för vardera föräldern. Svara för den/de du bor mest hos.

	Pappa	Mamma
Arbetar hel- eller deltid	☐	☐
Studerar	☐	☐
Tjänstledig/föräldraledig	☐	☐
Arbetslös	☐	☐
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	☐	☐
Annat	☐	☐
Vet ej	☐	☐

7927041730

9

Preparatfrågor

33 Har du någon gång använt narkotika?

Med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB.

Ja

Nej → Fortsätt med fråga 41.

36 Har du använt narkotika de senaste 30 dagarna (från och med igår)?

Markera med ett eller flera kryss.

Nej, inte de senaste 30 dagarna

Ja, hasch/marijuana

Ja, ecstasy

Ja, amfetamin

Ja, annan narkotika

39 Har du någon gång använt narkotika?

Med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, kokain, GHB och andra narkotikaklassade preparat.

Markera med eller flera kryss.

Nej → Fortsätt med fråga 43

Ja, under de senaste 30 dagarna

Ja, under de senaste 12 månaderna

Ja, för mer än 12 månader sedan

37 Har du använt narkotika de senaste 12 månaderna?

Markera med ett eller flera kryss.

Nej, inte de senaste 12 månaderna

Ja, hasch/marijuana

Ja, ecstasy

Ja, amfetamin

Ja, annan narkotika